

El llenguatge Ens apugen el preu

Ben mirat, de coses que es puguin pujar, no n'hi ha pas gaires: a part d'un llum de claror graduable, fet i fet només es poden pujar els preus, els sous —els uns sempre darrera els altres— i totes aquelles altres coses susceptibles de traduir-se en diners, com els lloguers, els queviures, les entrades del cinema, les sabates, etc: en definitiva, es tracta sempre de preus. Sens dubte la concurrència dels nombrosos verbs existents en el mateix camp de significació, com elevar, alçar, aixecar, enlairar, enfilarse, etc, ha restringit considerablement els casos d'aplicació d'aquest derivat del verb pujar. Ben altrament s'ha esdevingut amb el seu antònim i company de procediment de formació, abaixar compost de baixar, que té unes possibilitats d'aplicació prou més nombroses: hom pot abaixar, a més dels sous i dels preus (encara que ja es tracta de casos teòrics), diverses parts del cos humà —el cap, els braços...— o de la roba —les mànigues, el coll de l'abric—, les veles, la persiana, la veu, es pot abaixar un mateix, etc.

El cas, però, és que així com de baixar hem obtingut abaixar, de pujar hem creat apujar, amb l'adjunció del prefix a, amb el qual fem verbs transitius (o pronominals) a partir de verbs intransitius. Efectivament, encara que baixar i pujar poden ésser usats com a verbs transitius, parlant de sous i de preus són intransitius: Els preus pugen. Els sous baixen. I és a partir de pujar i baixar amb aquest significat que hem creat els composts apujar i abaixar: Ens han apujat el preu. Ens volen abaixar el sou. Es no únicament tal com s'ha de dir sinó també tal com ho diu tothom, tal com ho podem sentir habitualment a qualsevol conversa de carrer. I és possible de sentir-ho sovint, perquè es tracta d'un tema d'interès permanent. Per això resulta encara més sorprenent i més de doldre de llegir, en un titular de vistosa tipografia, una frase com «Ens pugen els lloguers». Hom se sent temptat de preguntar: On, ens els pugen?

Diuen que parlem tan malament i, certament, cal anar amb compte a prendre com a model les formes del llenguatge col·loquial. Però quan parlem diem encara moltes coses ben dites, les quals hauriem de saber mantenir quan escrivim sense que ho impedis l'afany de defugir models imperfectes.

Albert Jané